

להניף אותו וכו'. בספרי דאם לא כן מידך למה לי לכתוב ולקח הכהן הטנא אלא הכתוב מופנה ללמוד גזירה שוה נאמר כאן יד ונאמר בשלמים ידיו תביאנו מה התם תנופה שמניח הכהן ידו תחת יד בעלים אף כאן תנופה ואין להקשות דהרי הוא תנופה בחבורים ובפרק שתי מדות אמרו אין תנופה בשותפין דקאמר התם שאם מניח ידו תחת יד חבירו הוי חציצה שנראה דזה לא קשיא דגבי כהן לא הוי חציצה דכך המצוה דבעלים עם כהן מניף יד הכהן תחת יד הבעל ולא הוי חציצה אבל שני שותפין בודאי כיון שאין המצוה כך שלפעמים הוא מביא בפני עצמו שלא בשותפות הוי חציצה, ובתוספות בסוכה בפרק לולב הגזול פרשו בענין אחר אך שם כתבו התוס' קושיא מן הירושלמי על תירוצן שלהם לכך לא כתבתי תירוצן התוספות גם כי ישבו שם הקושיא אך פירוש אשר אמרנו נראה פשוט.

לשון הרמת קול. לא שהוא עונה על דברי איש אחר שאין כאן מדבר שיהיה עונה על דבריו אלא הוא לשון הרמת קול.

מזכיר חסדי המקום וכו'. דאם לא כן מאי ענינו לכאן אלא שמזכיר שנתן לו הארץ ומזכיר עמו שאר חסדי המקום עליו.

שלבן בקש לעקור את הכל וכו'. ופירוש אובד כמו מאבד אבי, והראב"ע רצה להשיב על חכמי האמת כי היה לכתוב ארמי מאבד אבי ולפיכך פירש שבארמי היה אובד אבי יעקב שהיה בחוסר כל ופירוש ארמי הוא יעקב כאשר היה יעקב בארם היה אבוד מבלי לבוש אלו דברי הראב"ע, והנה הוא השיב על חכמים וטען עליהם משא של מחט וטען על עצמו אלף גמלים טעונים כי קושיא שהקשה על חכמים ז"ל יש לתרץ בהרבה פנים ונוכל לומר כי אובד הוא שם דבר כמו שיתבאר בסמוך שלכך כתב אובד אבי רוצה

לומר כי ארמי הוא אבידת אבי פירוש כי ארמי י"הוא לבן הוא בעצמו אבידת יעקב כי היה חושב עליו תמיד להאבדו ולכן נקרא ארמי אובד של אבי ואלו כתב ארמי מאבד אבי לא היה משימע רק שפעם אחד חשב עליו רע לכך כתב אובד אבי כאלו ארמי היה אבידתו והוא שם דבר על משקל ואחריתו עדי אובד כמו שכתב הרד"ק בשם החכם ר' יעקב בן אליעזר ופירושו כי תמיד חושב לאבדו ולכך נקרא אובד שלו כי בהרבה מקומות יקרא מכת הדבר בשם הדבר המסובב ויקרא האבן כשהוא מונח במקום שראוי להכשיל ^{אוצר החכמה} בו בני אדם מכשול על שם שנכשלים בו בני אדם ולא יקרא מכשיל, והכי נמי נקרא אובד אבי על שם שהוא אבידת יעקב, וכן בהרבה דברים נקרא פועל הדבר על שם הדבר ושם דבר לא יסור ממנו ותמיד הוא כך, אבל הפועל פועל פעולה אחת, ולכך קראו בשם דבר אובד אבי, ולא היה נקרא בשם מאבד אבי וכך אני משיב לבעלי הדקדוק אשר קשה עליהם להוציא המלה מלשון הדקדוק אף כי הרבה פעמים כתבו על מלות שהם מלה זרה ונמצא כאשר הוא עומד וצריך לפרשו יוצא דכך כתוב ויסר את אופן מרכבותיו הרי ויסר פעל עומד וצריך לפרש אותו יוצא וזאת המלה היה קשה עליו יותר לפרשו פועל יוצא ומכל שכן מלה זאת שתמצא אותה פועל עומד וצריך לפרשו יוצא כי גוי אובד עצות המה, וכן ותאבדו דרך אף כי הוא נדחק בפירוש המלה לפרשה עד שיעשה אותה פועל עומד הרי הסכים למתרגם שתרגם מאבדי עצות אינון ואם כן עשה מן עומד יוצא וכן ראוי לו ולרד"ק אשר הלך אחריו לפרש המלה הזאת בכאן ולא לילך אחר דעתם לחלוק על דברי חכמים ועל המתרגם גם כן כי לא מלת זרה אחת כזאת תמצא במקרא וכלם יש להם טעם אמת גמור אף

זאת כאחת מהם כי טעם אשר אמרנו אינו רחוק ולא בשמים הוא כמו שפירשנו לעיל, ועוד יש לומר מאחר שלא יצאה המחשבה לפועל שלא אבדו נאמר אצל זה פעל עומד רוצה לומר כי הפעולה עמדה ולא יצאת לכך נאמר לשון פעל עומד שהפעל לא היה יוצא לאחר להיות נאבד לכך כתב לשון פעל עומד, ועוד הקשה הראב"ע כי מה טעם לומר ארמי אובד אבי וירד מצרימה, ולבן לא עכב לרדת אותו מצרימה, ואין זה קשיא כי פירושו ארמי הוא אובד של אבי לגמרי, והקדוש ברוך הוא הצילו וירד מצרימה ומה שלא הזכיר שהקדוש ברוך הוא הצילו מיד ארמי כמו שזכר שהקדוש ברוך הוא גאלם מיד מצרים הטעם כי לא ירצה לעשות שתי טובות ממנו, אלא כך פירושו מתחלה היה ארמי אובד אבי לגמרי וירד מצרימה גם שם ענו אותנו עד שגאלם הקדוש ברוך הוא והנה העלם מן המות שהיה בו בתחלה אל הטובה הגמורה שעכשיו הם בה ואלו אמר שהקדוש ברוך הוא הצילם מיד לבן היה לפי זה ארמי אובד אבי דבר בפני עצמו וירד מצרימה דבר בפני עצמו וזה אינו כי רוצה להגיד תכלית הרע שהיינו בו בימי יעקב שהיה ארמי אובדו ועכשיו נתן לנו ארץ טובה ולא בא להזכיר רק המעלה שיש לנו עכשיו על המדריגה שהיה לנו בימי יעקב שהיה ארמי אובד אבי, וזהו שאמרו בערבי פסחים מתחיל בגנאי ומסיים בשבח ואין דבר זה ראוי להיות מתחיל בגנאי ומסיים בשבח ואח"כ יתחיל עוד בגנאי אלא צריך שיהיה מתחיל בגנות ומסיים בשבח שאם כן לא יהיה נזכר כאן קצה השפלות עם קצה הטובה הגדולה לכך לא הזכיר שהציל אותן מלבן, וכך הם דברי רז"ל ואם קשה עליו לומר שהיה לבן רוצה לאבד את יעקב אף כי רדף אחריו ובקש לעכבו שלא יצא הימנו בשביל כך לא רצה לאבד אותו תעניין

בספר גבורת ה' בהגדת פסח שם נתבאר בראיוח ברורות, אבל פירוש הראב"ע אין לו ידים ורגלים כי הוא כתב שיעקב יקרא ארמי ולמה יקרא אותו ארמי, ואברהם היה נקרא אברהם העברי אף שהיה בארץ ישראל נקרא על שם הקודם ולמה יקרא הוא ליעקב ארמי, ולמה לא כתב בארם היה אובד אבי, וקושיא זאת הוא יותר גדולה מן הקושיא שהקשה הוא על רבותינו ז"ל שהיה לו לכתוב מאבד. ועוד באיזה מקום מצא שיהיה פירוש אובד עני כי הראיות שהביא מן תנו שכר לאובד אינו ראיה דמה שכתוב אחריו ישכח רישו ועמלו לא יזכור אין פירושו שהוא חסרון ממון אלא פירוש ישכח רישו הוא דבר שחסר לו יקרא רישו כל מה שהוא חסר והנה כל מי שחסר דבר יקרא ריש דאפילו אם לא יחסר לו רק ממון נקרא ריש, כל שכן כאשר יחסר לו יותר, אבל שיקרא חסר ממון אובד זה אינו, ועוד כי מה שכתוב כי לא ירשתי הארץ מן אבותי שהרי כאשר היה יעקב בארץ היה חסר מבלי לבוש, לדבר זה אין לו לא טעם ולא ריח כי אף על גב שהיה בארם חסר מבלי ממון היה אפשר שיהיה לו הארץ אחר בואו מפדן ארם שהיה עשיר גדול ומה בכך שהיה חסר בארם.

זה בית המקדש. כלומר שאין פירוש אל המקום כל הארץ דכתיב ויתן לנו את הארץ שהוא הארץ בכללה אם כן ויביאנו אל המקום הזה בבית המקדש איירי.

ויתן לנו את הארץ. כמשמעו הביא ראיה למה שפירש כי ויביאנו אל המקום הזה הוא בית המקדש דהא ויתן את הארץ הוא כמשמעו הארץ בכללה אם כן ויביאנו אל המקום הזה בבית המקדש איירי.

מגיד שנטלו אחר הנחת הכהן וכו'. דאם לא כן הרי כבר כתיב והניח לפני מזבח ה' למה